

Золотаренко Т. О.
Київський національний лінгвістичний університет

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВЕРБАЛЬНОЇ ТА НЕВЕРБАЛЬНОЇ ІНВЕКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОВЦЯ В КОНФЛІКТНОМУ ДИСКУРСІ

Статтю присвячено вивченню особливостей репрезентації інвективної стратегії мовця в англомовному художньому конфліктному дискурсі крізь призму лінгвоперсонології, комунікативної конфліктології, прагматики та емотіології. Визначено вербальні та невербальні засоби, за якими ідентифіковано інвективну поведінку комуніканта в англомовному конфліктному дискурсі; виявлено його емотивні та прагматичні характеристики; розкрито специфіку інвективної дискурсивної стратегії у художньому конфліктному дискурсі.

Ключові слова: інвективна поведінка мовця, вербальні засоби, невербальні засоби, інвективна стратегія, англомовний художній конфліктний дискурс.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики сформувалася її нова галузь – лінгвоперсонологія (В. І. Карасик [7], Ю. М. Караулов [8], Л. Л. Славова [19], К. Ф. Сєдов [17]), що досліджує взаємозв'язок емоцій, когніцій та прагматичних намірів дискурсу людини (В. П. Нерознак [14], І. І. Серякова [18]). Проблема вивчення репрезентації поведінки мовця в дискурсі залишається актуальною у сфері наукових інтересів гуманітарних студій, насамперед, мовознавчих, які набули виразних ознак антропоцентричності (С. І. Потапенко [15], С. О. Сухих [20]). Дослідження мовної особистості перебуває також у центрі уваги соціолінгвістичних розвідок (Л. Гумплович [3], Е. Дюркгейм [4]), де вона вивчається у взаємодії мови і культури; психолінгвістичних досліджень (В. П. Белянін [1], Е. Л. Берн [2], В. І. Шаховський [23]), у яких виявляються ознаки мовлення особистості в різних станах, у тому числі й у стані емоційної напруги; когнітивно-дискурсивних студіях (В. І. Жельвіс [5], В. В. Наумов, І. С. [13], В. П. Шейнов [24]), де здійснюється репрезентація вербальних і невербальних дій (Г. Є. Крейдлін [11], І. І. Серякова [18]) мовця в різних типах дискурсу, у тому числі й конфліктному (В. С. Третьякова [21], О. В. Черненко [22]).

Актуальність теми статті зумовлена її спрямуванням на вивчення репрезентації мовної особистості в різних типах дискурсу, зокрема і в конфліктному. Застосування дискурсивного підходу до вивчення конкретної поведінки мовця – інвективної – дає можливість розкрити емотивні та прагматичні складники цієї поведінки, сприяючи глибшому осмисленню феномену конфлікту загалом та способів його відображення в англомовному художньому дискурсі зокрема.

Мета статті полягає у виявленні вербальних і невербальних засобів репрезентації інвективної поведінки мовця в англомовному художньому конфліктному дискурсі.

Завдання:

- сформулювати теоретичні положення для аналізу способів і засобів репрезентації інвективної поведінки мовця в конфліктному дискурсі;
- уточнити сутність поняття “інвективна поведінка мовця” з позицій лінгвоперсонології, прагматики та емотіології;
- схарактеризувати емотивну складову репрезентації інвективної поведінки мовця;
- визначити прагматичний компонент інвективної поведінки мовця в термінах мовленнєвих актів.

Мовна особистість реалізує свої переваги в обраному комунікативному стилі (І. І. Серякова [18]) поведінки з урахуванням її участі в певному типі дискурсу.

Конфліктний дискурс – така дискурсивна практика, в основі якої лежать реальні або ілюзорні, об'єктивні або суб'єктивні протиріччя в цілях партнерів з комунікації при спробах їх вирішення на тлі гострих емоційних станів (Н. В. Муравйова [12]).

З огляду на стратегії поведінки в конфліктному дискурсі виділяють **інвективну, куртуазну та раціонально-евристичну** стратегії (у термінах К. Ф. Седова [17]) і, відповідно, такі ж типи поведінки мовця, що їх відображають. Основна ідея цієї теорії полягає в тому, що комунікативний конфлікт несе в собі реалізацію емоційної розрядки, а ефект зняття напруги схожий на психолінгвістичне очищення (катарсис), яке приносить полегшення. Різні мовні особистості прагнуть до різного вербального і невербального катарсису. Так, куртуазна поведінка демонструє емоцію образи, раціонально-евристична – використовує сміховий катарсис, представлений у вигляді іронії, інвективна – реалізується за допомогою прямої вербальної та невербальної агресії.

Інвективна поведінка мовця (*інвектор*, за термінологією О. В. Саржиної [16]) характеризується цілеспрямованим використанням конфронтаційною стратегією, яка реалізує прагматичний намір домінувати над партнером з комунікації (*інвектумом*) за рахунок використання принизливих вербальних і невербальних засобів (*інвектива*), маркованих проявом агресії, та тактик, що провокують і розгортають конфліктну взаємодію. Таким чином, *інвективна поведінка мовця* – це феномен соціальної та комунікативної дискредитації інвектума через спрямований на нього конфліктний дискурс інвектора, що сприймається в лінгвокультурній традиції як образлива вербальна та / або невербальна дія.

Вираження конфліктної налаштованості мовця пов'язується з його агресивним емоційним станом, який, за К. Є. Ізардом [6], створює тріаду ворожості, де реалізуються гнів, відраза та зневага. Агресивний емоційний стан спонукає мовця до використання вербальної і невербальної інвективи відносно співрозмовника.

У сучасній емотіології інвектива розуміється в широкому та вузькому значенні (В. І. Жельвіс [5]). У вузькому розумінні інвектива дорівнюється до негативно маркованої лексики. У широкому розумінні – є комунікативною дією. У дослідженні робимо спробу поєднати широке і вузьке розуміння інвективи і представити її як складне мовно-мовленнєве явище, що має ієрархічну будову.

На мовному рівні інвектива представлена інвективною лексикою, до складу якої входять не лише лайливі слова та вислови, а й нейтральні за своїм денотативним значенням лексеми. Вони набувають інвективної конотації у процесі взаємодії комунікантів у конфліктному дискурсі і вбудовуються у структуру інвективного мовленнєвого акту.

Інвективний мовленнєвий акт прямо чи опосередковано виражає негативне ставлення мовця до дії або висловлення співрозмовника, є інформативним, оцінним або імперативним висловленням із різноманітними проявами негативних емоційних відтінків, що втілюються в інвективній поведінці.

Інвективна поведінка – це складний комплекс деструктивних вчинків мовця, спрямованих на задоволення його потреб (фізіологічних, соціальних, духовних тощо). Вона складається із закріплених спадково рефлексорних реакцій та інстинктів, а також навичок і звичок, набутих протягом життя. Репрезентація дискурсивної поведінки інвектора детермінована проявами агресії, гніву, збудливості, маніпулятивного впливу, демонстративними властивостями людини. Інвектора характеризує імпульсивність, оскільки емоції у стресовій ситуації переважають над раціональністю.

Із загальнокультурологічного погляду, інвектива і мовець як її носій характеризуються порушенням постулатів принципу ввічливості та принципу

кооперації, що призводить до образливих дій, порушення морально-етичних норм лінгвокультурної спільноти (О. П. Костяєв [10]) і формування агресивного стилю комунікації.

Зосереджуючись на емотивно-прагматичному аспекті репрезентації інвективної поведінки мовця в конфліктному дискурсі, можна стверджувати, що такий мовець належить до конфронтаційного типу, дискурсивна поведінка якого породжує конфліктний дискурс. *Соціальний вектор* інвективного мовця спрямований на соціальну дискредитацію партнера з комунікації; *психологічний вектор* репрезентує його авторитарність, егоцентричність та боротьбу за лідерство за рахунок приниження співрозмовника; *емоційний вектор* маркує прояв агресивного стану мовця, а комунікативний – позначається регулярним використанням засобів вербальної і невербальної інвективи.

Інвектор характеризується специфікою вживання агресивно-маркованих мовних і мовленнєвих засобів, що відрізняють його від інших мовців і формують його дискурс-портрет. Конфліктні сигнали дискурсу такого мовця простежуються в його лексиці. Парадигму лексичних засобів інвективної поведінки мовця складають як нейтральні лексичні одиниці, що інвективізуються (В. І. Жельвіс [5]) в конфліктному дискурсі, так й експресивні лексичні одиниці, до яких відносимо богохульства, прокреативну та профанну лексику, соматизми, зоовокативи та деякі назви професій. Результатом уживання зазначених вище засобів є високий ступінь інтенсивності вираження гніву або катарсис. У ході розгортання конфліктного дискурсу інвектор ігнорує постулати ввічливості та принципу кооперації, що супроводжується використанням лайливої лексики як для приниження співрозмовника, так і задля маніпулятивного впливу на нього.

Богохульства (наприклад, *Goddammit, god-damned, God pound you, the hell, etc.*). У суспільстві поняття божественного і святого розглядаються як недоторкані і навіть небезпечні, адже в релігіях Божество не тільки милосердне, але й грізне. Бога бояться, адже Він всевладний, тому будь-яка згадка про Нього несе в собі долю небезпеки. Особливу загрозу слухач відчуває при згадуванні у складі прокльону імені Бога як могутнього союзника мовця. Наприклад:

“You god-damned horse drover!” Cuthbert suddenly yelled, grinning. “You haven’t left enough meat for the rest of us to pick off the bone!” (The Dark Tower: The Gunslinger, p. 173).

Прокреативна лексика (наприклад, *whore’s daughter, son of a bitch, fuck, etc.*). Продовження роду розглядається людиною як мета її перебування на землі; це так званий внесок індивіда як члена соціальної групи, що вважається сакральним актом. Згадка про родовід, образа найближчого оточення інвектума – доволі поширений спосіб виявлення неприязні. Найчастіше у фокус уваги потрапляє матір адресата, оскільки жінка народжує, виховує дітей, а, отже, певною мірою нав’язує певні особливості характеру і поведінки. Наприклад:

“I’ll kill the son of a bitch,” Cuthbert said (The Dark Tower: The Gunslinger, p. 99).

Профанна лексика (наприклад, *shit, crap, puke my guts, etc.*). Поступовий перехід священних понять у профанні супроводжувався інвективізацією; вокабуляр, що виражає священні поняття, почав використовуватися на позначення профанного. У результаті священне і профанне об’єднуються в лайці. Розвиток такого об’єднання відбувається за схемою “святе – священне – небезпечне – нечисте – непристойне”. Тому на противагу божественному і сакральному виступає профанне інвективне слововживання, а саме: скатологізми, або копрологізми, що позначають екскременти і процес дефекації. Наприклад:

“Cut that shit,” Cort said, losing interest. He turned to Roland. “Go on, now. The both of you. If I have to look at your stupid maggot faces any longer I’ll puke my guts” (The Dark Tower: The Gunslinger, p. 99).

У процесі історичного розвитку світова етика розвиває дві тенденції, що, на перший погляд, виглядають як повністю протилежні. Це сакралізація всього, що пов’язане з генеративним циклом і одночасно – це складний сплав профанного сприйняття тих же фалічних символів зі збереженням у підсвідомості сакрального ставлення до них. Звідси випливає, що інвектива є амбівалентним утворенням, яке здатне породжувати в одному слові протилежні значення як залишки енантіосемії.

Соматизми – лексичні одиниці, що містять згадку про будь-яку частину тіла (наприклад, *asswipe, asshole, yap, stupid maggot faces, etc.*). Іноді соматизми вказують на дефекти тіла людини, що набувають особливо образливого значення, якщо інвектум потерпає від комплексу неповноцінності. Наприклад:

“Listen to me, snotnose,” Dussander said quietly.

Todd’s head jerked angrily around at that (Different Season, p. 14).

Зоовокативи. Приписування людині ознак тварини відображає деякі загальні тенденції перенесення значення, а саме: виокремлення людською свідомістю однієї якості предметів, яке здається визначальним (наприклад, *fuckin’ monkey, crazy old cow, etc.*). Відповідно, слово, що називає предмет, починає позначати не стільки цей предмет, скільки його якість. Принцип *tertium comparationis* використовується при метафоричних перенесеннях якостей тварин на людину, де інвектива є третім членом порівняння (ти лис – лис хитрий – ти хитрий). Інвективна семантика зоовокативу завжди тісно пов’язана з контекстом висловлення. Наприклад:

“Dirty bird!” she panted. “Oh you dirty birdie, how could you!” (Misery, p. 33).

Назви професій набувають інвективної конотації, коли вони використовуються в переносному значенні (наприклад, *killer, butcher, cleaner, etc.*). Метафоричний і метонімічний перенесення і подальший розвиток інвективних значень демонструють тенденцію до абстрагування ознак від конкретних, зовнішніх, притаманних невеликій кількості людей, до загальних, внутрішніх вад особистості.

“FAT-ASS!” Teddy screamed happily. “LARD-BUCKET! TUBBAGUTS! SHITHOUSE CLEANER! COME ON! COME ON!” He was jumping up and down, fists clenched, sweat flying from his hair (Different Seasons, p. 35).

Інвективна поведінка комуніканта репрезентована не тільки вербальними, а й невербальними засобами. Невербальна складова підраховувалася за графічними ознаками тексту та авторськими ремарками. У невербальному репертуарі інвектора переважають засоби паралінгвістики (*screamed, shouted, said remotely, etc*), окулесики (*eyes widen*), гаптики (*the imprint of Smokey’s palm was printed red on one of Lori’s pallid cheeks*), кінесики (*her fingers were now so deeply pressed into her cheeks*) тощо, за допомогою яких інвективний мовець втілює інтенції, репрезентує свій емоційний стан і реалізує інвективну стратегію. Суттєвими ознаками невербальної складової інвективної поведінки є репрезентація невербальних симптомів, таких як сльози (*she cried*), зміна кольору обличчя (*a high, falsetto voice that made Todd flush darkly*), калатання серця (*he could actually hear his heartbeat in his voice*) тощо, які маркують ступінь негативного емоційного стану мовця і співвідносяться з кінесичними або проксемічними компонентами дискурсу, підсилюючи вербальні дії інвектора. Наприклад: *“Go on,” the vendor said, tiring of him. He flapped a big hand in Jack’s face. His fingers were scarred, and there was blood under his nails. “You got your food. Now get out of here” [...] “Get out, I said!” he roared. “Get out, God pound you!”* (The Talisman, p. 210).

Таким чином, інвективна поведінка мовця в конфліктному дискурсі репрезентується регулярним використанням емотивно-маркованих вербальних і невербальних засобів, скерованих на опонента з комунікації, що призводить до порушення принципу ввічливості та принципу кооперації.

Звільняючись від надмірного емоційного перевантаження, інвектор здійснює тиск на інвектума. Причинами агресії можуть служити недовіра співрозмовнику, бажання контролювати інших, маскуванню комплексу неповноцінності. Інвектор не лише має ціль принизити і спустошити співрозмовника, але й захиститися від навколишнього світу, приховати за рахунок агресії свої внутрішні переживання та страхи. Цей мовець часом є нещасним і слабким, проте прагне здаватися непохитним.

Для втілення своїх маніпулятивних намірів інвектор удається до використання різних мовленнєвих актів, які за певних умов наділені високою конфліктністю, виражають образи та приниження співрозмовника. Такі мовленнєві акти формують клас інвективних мовленнєвих актів (О. П. Корольова [9]), які наділені експресивним, директивним та комісивним характером і слугують для підвищення авторитарності інвективної поведінки мовця. До цього класу входять різні типи мовленнєвих актів, які шляхом прагматичної транспозиції набувають ознак інвективної іллокуції, зокрема наміру виразити зневагу, образу, приниження тощо.

В англійському конфліктному дискурсі у функції інвективного мовленнєвого акту активно використовуються ін'юнктиви, квеситиви, констативи, менасиви, промісиви, перформативи, реквестиви. До ін'юнктивів інвектор удається доволі часто з метою залякати, підкорити і самоутвердитися. Наприклад: *"Go inside! Go find some of your friends and have drinks! Go anywhere! But ... get out of my sight!"* (The Bachman Books, p. 39).

Квеситиви переважно мають місце в паралельних конструкціях, які забезпечують градацію та більший негативний вплив на психологічний стан опонента. Велика кількість квеситивів з градуальним підвищенням тону не дає змоги інвектуму адекватно відповісти на поставлені йому запитання. Наприклад: *"Can't you do anything? Do I have to do everything around here myself?"* (The Talisman, p. 415).

Констативи інвектор використовує для інформування інвектума про негативне ставлення до останнього або до певних подій. Наприклад: *"Go inside! You've done enough damage!"* (The Bachman Books, p. 39).

Якщо інвектор становить небезпеку, він завжди використовує менасиви та ультиматуми для залякування інвектума. Наприклад: *"I warn you, Paul. If whoever that is hears something – or even if I hear something and think he might heard something – I will kill him, or them, then you, then myself"* (Misery, p. 151). З метою дати співрозмовнику зрозуміти, що все сказане – не жарт, адресант починає погрозу з попередження та для більшого підсвідомого впливу на психіку адресата називає його на ім'я (*I warn you, Paul*).

Аналіз використання інвективних мовленнєвих актів свідчить про те, що вони підпорядковуються загальній інвективній стратегії мовця, зміст якої співвідноситься з передачею негативного ставлення та приниження інвектума.

Отже, дослідження репрезентації дискурсу мовця в конфлікті в емотивному та прагматичному аспектах дозволило визначити інвективну поведінку як феномен соціальної та комунікативної дискредитації інвектума через спрямований на нього конфліктний дискурс інвективної поведінки, що сприймається в лінгвокультурній традиції як образлива вербальна та / або невербальна дія.

Інвективна поведінка відображає конфронтаційний тип мовця, породжуючи конфліктний дискурс. Соціальний вектор інвективної поведінки спрямований на

соціальну дискредитацію партнера з комунікації; психологічний вектор репрезентує авторитарність, егоцентричність мовця, його боротьбу за лідерство за рахунок приниження співрозмовника; емоційний вектор маркує прояв агресивного стану мовця; комунікативний – позначається регулярним використанням засобів вербальної і невербальної інвективи. Інвективна поведінка характеризується порушенням постулатів принципу ввічливості та принципу кооперації, що призводить до образливих дій, недотримання морально-етичних норм лінгвокультурної спільноти і формування агресивного стилю комунікації. До емотивної складової такої поведінки входять гнів, відроза, зневага, що формують тріаду ворожості. Важливою передумовою для створення конфліктного дискурсу є внутрішнє невдоволення мовця та комплекс неповноцінностей, який маскується проявом агресії.

Дискурс інвективної поведінки мовця позначається використанням широкого спектру інвективи: від інвективної лексики (богохульства, прокреативна та профанна лексика, соматизми, зоовокативи, назви професій) до інвективного мовленнєвого акту (ін'юнктив, квеситив, констатив, менасив тощо), іллокутивна сила якого втілює імперативність та домінування.

Невербально емоційний стан і прагматичний намір інвектора проявляються за допомогою кінесичних, фонаційних, проксемічних компонентів комунікації та через невербальні симптоми психічних станів, зовнішніми проявами яких є соматичні реакції: сльози, зміна кольору обличчя, калатання серця тощо.

Перспективою подальших досліджень є вивчення інвективної поведінки в ракурсі когнітивних, гендерних, етнокультурних ознак англомовної особистості.

Л і т е р а т у р а

1. *Белянин В. П.* Основы психолингвистической диагностики (Модели мира в литературе) / Валерий Павлович Белянин. – М. : Тривола, 2000. – 248 с.
2. *Берн Э. Л.* Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы / Эрик Леннард Берн. – М. : Фаир-Пресс, 2003. – 480 с.
3. *Гумплович Л.* Основы социологии / Людвиг Гумплович ; [пер. с нем. под ред. В. М. Гессена]. – М. : Либроком, 2010. – 368 с.
4. *Дюркгейм Э.* О разделении общественного труда. Метод социологии / Эмиль Дюркгейм. – М. : Изд-во "Наука", 1991. – 576 с.
5. *Жельвис В. И.* Поле брани. Сквернословие как социальная проблема / Владимир Ильич Жельвис. – М. : Ладомир, 1997. – 330 с.
6. *Изард К. Э.* Психология эмоций / Кэррол Эллис Изард. – СПб. : Издательство "Питер", 1999. – 464 с.
7. *Карасик В. И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
8. *Караулов Ю. Н.* Русский язык и языковая личность / Юрий Николаевич Караулов. – М. : Изд-во ЛКИ, 2010. – 264 с.
9. *Королева О. П.* Прагматика инвективного общения в англоязычном социуме (на материале британского ареала) : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / О. П. Королева. – Нижний Новгород, 2002. – 22 с.
10. *Костяев А. П.* Агрессивный дискурс в профессиональной коммуникации [Текст] / Алексей Петрович Костяев. – М. : ИЯ РАН, ТвГУ, 2011. – 312 с.
11. *Крейдлин Г. Е.* Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык / Григорий Ефимович Крейдлин. – М. : Новое литературное обозрение, 2001. – 592 с.
12. *Муравьева Н. В.* Язык конфликта / Наталья Валентиновна Муравьева. – М. : Изд-во МЭИ, 2002. – 264 с.
13. *Наумов В. В.* Лингвистическая идентификация личности / Владимир Викторович Наумов. – М. : КомКнига, 2007. – 240 с.

14. *Нерознак В. П.* Лингвистическая персонология : к определению статуса дисциплины / В. П. Нерознак // Сборник научных трудов Московского государственного лингвистического университета : Язык. Поэтика. Перевод. – М. : Изд-во МГЛУ, 1996. – № 426. – С. 112–116.
15. *Потапенко С. І.* Аспекти дискурс-аналізу мовних одиниць (на матеріалі англійської мови) / С. І. Потапенко // Наук. зап. Ніжин. держ. пед. ун-ту. Філол. науки. – 1998. – С. 132–136.
16. *Саржина О. В.* Русская инвективная лексика в свете межъязыковой эквивалентности (по данным словарей) / О. В. Саржина // Речевое общение : специализированный вестник. – Красноярск : Изд-во КрГУ, 2002. – № 4 (12). – С. 231–239.
17. *Седов К. Ф.* Антология речевых жанров : повседневная коммуникация / Константин Федорович Седов. – М. : Лабиринт, 2007. – 320 с.
18. *Серякова І. І.* Невербалістика : основні напрямки дослідження / І. І. Серякова // Проблема семантики слова, речення та тексту : зб. наук. праць. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. – Вип. 22. – С. 325–332.
19. *Славова Л. Л.* Типологія комунікативних невдач (на матеріалі сучасного англійського мовлення) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Славова Людмила Леонардівна. – Житомир, 2000. – 175 с.
20. *Сухих С. А.* Личность в коммуникативном процессе / Станислав Алексеевич Сухих. – Краснодар : Изд-во Южного института менеджмента, 2004. – 155 с.
21. *Третьякова В. С.* Речевой конфликт и гармонизация общения : дис. ... док. филол. наук : 10.02.01 / Вера Степановна Третьякова. – Екатеринбург, 2003. – 301 с.
22. *Черненко О. В.* Лінгвокогнітивні та прагматичні особливості дискурсивного втілення завершальної фази конфліктної взаємодії (на матеріалі англомовної прози ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / О. В. Черненко. – Київ, 2008. – 18 с.
23. *Шаховский В. И.* Лингвистическая теория эмоций : монография / Виктор Иванович Шаховский. – М. : Гнозис, 2008. – 416 с.
24. *Шейнов В. П.* Конфликты в нашей жизни / В. П. Шейнов // Прикладная конфликтология. – Минск, 2002. – С. 6–51.

Джерела ілюстративного матеріалу

25. *King S.* Different Seasons [Електронний ресурс] / Stephen King. – N.Y. : Signet Books, 1983. – 512 p. – Режим доступу : <http://www.amazon.com/Different-Seasons-Signet-Stephen-King/dp/0451167538>.
26. *King S.* Misery / Stephen King. – N.Y. : A Signet Book and NAL, 1988. – 352 p.
27. *King S.* The Bachman Books / Stephen King. – N.Y. : NAL, 1985. – 692 p.
28. *King S.* The Dark Tower: The Gunslinger / Stephen King. – N.Y. : Signet Books, 2003. – 336 p.
29. *King S.* The Talisman / St. King, P. Straub. – New York : Ballantine Books, 2001. – 735 p.

References

1. *Belyanin V. P.* Osnovy psikholingvisticheskoy diagnostiki (Modeli mira v literature) [Basics of psycholinguistic diagnostics (world models in the literature)] / Valeriy Pavlovich Belyanin. – M. : Trivola, 2000. – 248 s.
2. *Bern E. L.* Igrы, v kotorye igrayut lyudi. Psikhologiya chelovecheskikh vzaimootnosheniy; Lyudi, kotorye igrayut v igrы. Psikhologiya chelovecheskoy sudby [Games People Play. Psychology of human relationships; People who play games. The psychology of human destiny] / Erik Lennard Bern. – M. : Fair-Press, 2003. – 480 s.
3. *Gumplovich L.* Osnovy sotsiologii [Basics of sociology] / Lyudvig Gumplovich ; [per. s nem. pod red. V. M. Gessena]. – M. : Librokom, 2010. – 368 s.
4. *Dyurkgeym E.* O razdelenii obshchestvennogo truda. Metod sotsiologii [On the division of social labour. Sociology method] / Emil Dyurkgeym. – M. : Izd-vo “Nauka”, 1991. – 576 s.
5. *Zhelvis V. I.* Pole brani. Skvernoсловie kak sotsialnaya problema [The field of invective. Swearing as a social problem] / Vladimir Ilich Zhelvis. – M. : Ladomir, 1997. – 330 s.
6. *Izard K. E.* Psikhologiya emotsiy [Psychology of emotions] / Kerrol Ellis Izard. – SPb. : Izdatelstvo “Piter”, 1999. – 464 s.
7. *Karasik V. I.* Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs [Linguistic Circle: Personality, Concepts, Discourse] / Vladimir Ilich Karasik. – Volgograd : Peremena, 2002. – 477 s.
8. *Karaulov Yu. N.* Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost [Russian language and linguistic identity] / Yuriy Nikolaeovich Karaulov. – M. : Izd-vo LKI, 2010. – 264 s.

9. *Koroleva O. P.* Pragmatika invektivnogo obshcheniya v angloyazychnom sotsiуме (na materiale britanskogo areala) [Pragmatics of invective communication in English-speaking society (on the UK area material)]: avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 "Germanskie yazyki" / O. P. Koroleva. – Nizhniy Novgorod, 2002. – 22 s.
10. *Kostyaev A. P.* Agressivnyy diskurs v professionalnoy kommunikatsii [Tekst] [Aggressive discourse in professional communication] / Aleksey Petrovich Kostyaev. – M. : IYa RAN, TvGU, 2011. – 312 s.
11. *Kreydlin G. Ye.* Neverbalnaya semiotika: Yazyk tela i estestvennyy yazyk [Non-verbal semiotics: Body language and natural language] / Grigoriy Yefimovich Kreydlin. – M. : Novoe literaturnoe obozrenie, 2001. – 592 s.
12. *Muraveva N. V.* Yazyk konflikta [Language of conflict] / Natalya Valentinovna Muraveva. – M. : Izd-vo MEI, 2002. – 264 s.
13. *Naumov V. V.* Lingvisticheskaya identifikatsiya lichnosti [Linguistic identification of the person] / Vladimir Viktorovich Naumov. – M. : KomKniga, 2007. – 240 s.
14. *Neroznak V. P.* Lingvisticheskaya personologiya : k opredeleniyu statusa distsipliny [Linguistic personology: to the definition of the status of the discipline] / V. P. Neroznak // Sbornik nauchnykh trudov Moskovskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta : Yazyk. Poetika. Perevod. – M. : Izd-vo MGLU, 1996. – № 426. – S. 112–116.
15. *Potapenko S. I.* Aspekty diskurs-analizu movnykh odynts (na materialii anhliiskoi movy) [Aspects of discourse analysis of language units (on English language material)] / S. I. Potapenko // Nauk. zap. Nizhyn. derzh. ped. un-tu. Filol. nauky. – 1998. – S. 132–136.
16. *Sarzhina O. V.* Russkaya invektivnaya leksika v svete mezhyazykovoy ekvivalentnosti (po dannym slovarey) [Russian invective vocabulary in light of the cross-language equivalence (dictionary data)] / O. V. Sarzhina // Rechevoe obshchenie : spetsializirovanny vestnik. – Krasnoyarsk : Izd-vo KrGU, 2002. – № 4 (12). – S. 231–239.
17. *Sedov K. F.* Antologiya rechevykh zhanrov : povsednevnyaya kommunikatsiya [Anthology of speech genres: everyday communication] / Konstantin Fedorovich Sedov. – M. : Labirint, 2007. – 320 s.
18. *Sieriakova I. I.* Neverbalistyka : osnovni napriamky doslidzhennia [Neverbalistika: the main directions of research] / I. I. Sieriakova // Problema semantiki slova, rechennia ta tekstu : zb. nauk. prats. – K. : Vyd. tsestr KNLU, 2009. – Vyp. 22. – S. 325–332.
19. *Slavova L. L.* Tipologhiia komunikativnykh nevdach (na materialii suchasnoho anhliiskoho movlennia) [Typology of communication failure (on a material of modern English speech)] : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / Slavova Liudmyla Leonardivna. – Zhytomyr, 2000. – 175 s.
20. *Sukhikh S. A.* Lichnost v kommunikativnom protsesse [Personality in the communicative process] / Stanislav Alekseevich Sukhikh. – Krasnodar : Izd-vo Yuzhnogo instituta menedzhmenta, 2004. – 155 s.
21. *Tretyakova V. S.* Rechevoy konflikt i garmonizatsiya obshcheniya [Speech conflict and harmonization of communication] : dis. ... dok. filol. nauk : 10.02.01 / Vera Stepanovna Tretyakova. – Yekaterinburg, 2003. – 301 s.
22. *Chernenko O. V.* Linhvokohnityvni ta prahmatychni osoblyvosti diskursyvnoho vtillennia zavershalnoi fazy konfliktnoi vziaemodii (na materialii anhlo-movnoi prozy XX stolittia) [Cognitive and discursive features of pragmatic implementation of the final phase of conflict interaction (based on English prose of the twentieth century)] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 "Hermanski movy" / O. V. Chernenko. – Kyiv, 2008. – 18 s.
23. *Shakhovskiy V. I.* Lingvisticheskaya teoriya emotsiy : monografiya [Linguistic theory of emotions] / Viktor Ivanovich Shakhovskiy. – M. : Gnozis, 2008. – 416 s.
24. *Sheynov V. P.* Konflikty v nashey zhizni [Conflicts in our lives] / V. P. Sheynov // Prikladnaya konfliktologiya. – Minsk, 2002. – S. 6–51.

Sources of illustrative materials

25. *King S.* Different Seasons [Electronic Resource] / Stephen King. – N.Y. : Signet Books, 1983. – 512 p. – Mode of Access : <http://www.amazon.com/Different-Seasons-Signet-Stephen-King/dp/0451167538>.
26. *King S.* Misery / Stephen King. – N.Y. : A Signet Book and NAL, 1988. – 352 p.
27. *King S.* The Bachman Books / Stephen King. – N.Y. : NAL, 1985. – 692 p.
28. *King S.* The Dark Tower: The Gunslinger / Stephen King. – N.Y. : Signet Books, 2003. – 336 p.
29. *King S.* The Talisman / St. King, P. Straub. – N.Y. : Ballantine Books, 2001. – 735 p.

Золотаренко Т. А. Репрезентація вербального і невербального інвективного поведіння говорячого в конфліктному дискурсі.

Стаття посвячена вивченню особливостей репрезентації інвективної стратегії говорячого в англоязычному художественному конфліктному дискурсі скрозь призму лінгвоперсоналогії, комунікативної конфліктології, прагматики і емотиології. Визначені вербальні і невербальні засоби, за якими ідентифіковано інвективне поведіння комуніканта в англоязычному конфліктному дискурсі; виявлені його емотивні і прагматичні характеристики; розкрито специфіку інвективної дискурсивної стратегії в художественному конфліктному дискурсі.

Ключові слова: інвективне поведіння говорячого, вербальні засоби, невербальні засоби, інвективна стратегія, англоязычний художественний конфліктний дискурс.

Zolotareno T. O. Representation of the Speaker's Verbal and Non-Verbal Invective Behaviour in Conflict Discourse.

The article investigates the ways the speaker's invective strategy is represented in English fictional conflict discourse through linguistic personology, communicative conflictology, pragmatics and emotiology. The article reveals the verbal and non-verbal means by which the invective language personality is recognised in English fictional conflict discourse with the focus on the emotive and pragmatic characteristics. The invective discourse strategy is outlined, the main speech acts of its implementation in English fictional conflict discourse are singled out.

Keywords: invective behaviour, verbal means, non-verbal means, invective strategy, English fictional conflict discourse.

Капранов Я. В.

Київський національний лінгвістичний університет

НОСТРАТИЧНА ЛІНГВІСТИКА: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті представлено етапи наукових пошуків масового споріднення мов світу як основного завдання ностратичної лінгвістики; запропоновано визначення поняття “ностратична прамова” / “праностратична мова”; проаналізовано хронологічно-просторові наукові етапи становлення ностратичної лінгвістики: від допроедеветичного (парного порівняння мовних сімей, проедеветичного (порівняння трьох мовних сімей), класифікаційного (представленого індоєвропейською, картвельською, афроазійською, уральською, дравідійською й алтайською сім'ями (В. М. Ілліч-Світич)) до дослідницько-таксономічного (розширення складу ностратичної макросім'ї) етапів.

Ключові слова: масове споріднення мов, ностратична лінгвістика, “ностратична прамова” / “праностратична мова”, допроедеветичний, проедеветичний, класифікаційний і дослідницько-таксономічний етапи.

Ностратична лінгвістика як окремий напрям макрокомпаративістики намагається, з одного боку, переглянути сформульовані вченими ХІХ ст. ключові положення щодо родинних зв'язків мов [15, с. 3], а з іншого, – розробляє нову методологію дослідження масового споріднення мов, спираючись на прийоми внутрішньої (ступінь близької спорідненості мов, мовних груп, підгруп тощо в межах однієї мовної сім'ї) і зовнішньої (ступінь далекої спорідненості як мовних сімей між собою, так і окремих мов, мовних груп, підгруп тощо цих та інших мовних сімей (як на основі генетичних відповідників конкретного рівня, так і реконструйованого(-их) архетипу(-ів) / етимону(-ів))) реконструкції.

Традиційний погляд на теорію про спорідненість і спільність походження